

Lettergeschenk voor de lieve jeugd, in poëzij en proza

Gijsbertus van Sandwijk

bron

Gijsbertus van Sandwijk, *Lettergeschenk voor de lieve jeugd, in poëzij en proza*. J.C. Marcus, Amsterdam ca. 1845

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/sand0261ett01_01/colofon.php

© 2010 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) features the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small hook at the top.

[Lettergeschenk voor de lieve jeugd]

Zie eens Klaasje! zie eens Pietje!
Zie eens Betje! zie eens Mietje!
Wat ik straks kreeg van Papa,
In het bijzijn van Mama:
‘Hoor eens, Willem! hoor, mijn kind!
Denk toch dat uw tijd begint
Om te leeren.’ Zoo sprak Vader,
‘Ja, gij komt uw leertijd nader,
Daarom geef ik u geen koekje:
Maar vooreerst dit kleine boekje,
Lees en leer, wil u vermaken,
Dan komt gij tot grooter zaken,

En ik schenk u dan in 't kort,
Zoo uw leerlust grooter wordt,
Ook nog grooter, fraaijer boeken,
En waarin gij op kunt zoeken,
Hoe men een verstandig man,
Leerzaam zijnde, worden kan.'

De landbouwers.

Nadat men, door om te ploegen,
d' Aard bereidt heeft, wordt het zaad
In derzelve schoot geworpen,
Waarop het aan 't groeijen slaat;
En dan bij een gunstig weder,
Als het rijp is, ras gemaaid,
Oogst men veeltijds honderdvoudig,
Van hetgeen men heeft gezaaid.

Zie hier een man, die met zijne beide handen op den ploeg leunt en met behulp zijner paarden de aarde telkens omwerpt. Het is een *Landbouwer* of *Boer*. Hij is het, die ons rogge, tarwe, spelt, garst, boekweit, haver, erwten, boonen, aardappelen en verdere levensmiddelen, van dien aard bezorgt, waardoor wij

gevoed worden. Men moet hem eerbiedigen, ter oorzaak der weldaad, welke wij van hem ontvangen en om den zwaren en moeilijken arbeid, welke hij genoodzaakt is te verduren; want, wanneer wij ons des morgens nog in onze zachte bedden omwentelen, dan staat de nijvere *Landman* reeds buiten op het land te werken, en ontziet weêr noch wind, barre koude, noch brandende hitte, even zoo min als regen, sneeuw, hagel of onweêrsvlagen.

Heeft hij gedaan met mesten, spitten, ploegen, eggen, enz., dan moet hij zaaijen, harken, planten, poten of verzetten. Zijn eindelijk de menigvuldige verrigtingen van den zaaitijd voorbij, dan nadert al vast de oogst, en daarmede duizend nieuwe

bezigheden. Nu moet hij den sikkel opvatten, om het koren te scheren; en zoodra hij dezen zegen zijner nijverheid in de schuur gebragt, en de overige veldvruchten ingezameld heeft, dan is de zomer wel voorbij, maar in lang nog zijne bezigheden niet; want gedurende het najaar en den winter moet hij met onbeschrijfelijke moeite den dorschvlegel handteren, en door duizende slagen de ingezamelde granen en peulvruchten dorschen, om niet alleen voor zich en de zijnen, maar ook voor anderen brood, beestenvoeder en voor den volgenden zaaitijd zaad te hebben.

Maar heeft de *Landman* met vele moeilijkheden en ongemakken te worstelen, hij heeft aan den anderen kant ook genoegens, die men te

vergeefs bij andere standen zoeken zal; ja, aan dezelve bijna geheel onbekend zijn. Hoe vergenoegd is de *Landman* niet, wanneer hij, na het volbrengen van zijnen arbeid, wel te vreden naar huis keert, en de voordeelen berekent, die hem zijne onvermoeide vlijt aanbrengen kan. Hoeveel heeft hij niet bij de meeste stedelingen vooruit, die gedurig met ziekten en ongemakken geplaagd worden, omdat zij doorgaans te weinig beweging hebben, waarvan de werkzame *Landman* bij alle zijne vermoeijenissen niets weet, welke hem veeleer daarvan bevrijden, en hem eene gezondheid en weltevredenheid doen smaken, waarvoor menig ander schatten geven zoude.

Daar weder vergadert de blijde Huisvader, met eene onbeschrijfelijke tevredenheid over dien rijken zegen van het goedgevoelde Opperwezen, zijn talrijk huisgezin, met allen die in dezen arbeid deelden, rondom zich, onder het nuttigen van eenen vriendelijke maaltijd en het drinken van een verkwikkend glas bier; zich gezamenlijk wegens den zoo goed als volbragten arbeid verheugende.

Wie moet dus niet, bij zulk een gezigt, met den diepsten eerbied, over de wijze inrigtingen des algoeden Scheppers doordrongen worden? - Wie, die slechts eenig gevoel bezit, moet niet wenschen, deelgenoot van dit genoegen te zijn?

Men heeft den *Landbouw* met den

naam bestempeld van DE EERSTE DER KUNSTEN, om daardoor te kennen te geven,
dat zonder denzelfen er geene andere kunsten zouden bestaan.

De tuiniers.

De Tuiniers spitten, gieten, snoeijen,
 Harken, schofflen in den hof,
 En vinden bij dit nuttig leven:
 Voor hun' aandacht ruime stof:
 Ja, alles toont een Opperwezen,
 Ieder struikje, ieder plant,
 't Geringste diertje, dat we ontdekken
 Is 't gewrocht van hooger hand.

De *Tuinier* is ook nuttig, hij doet de aarde groenten en vruchten voortbrengen, die een gedeelte van ons onderhoud uitmaken.

God heeft den mensch toegestaan, om door zijnen arbeid de voortbrengselen der natuur te verbeteren. Wij vinden in de bosschen wilde appelen en peren, maar die zijn klein en

zuur; integendeel, die uit onze tuinen groot, geurig, zoet en lekker van smaak. Dit onderscheidt wordt veroorzaakt door de aankweeking, verplanting, inënting, besnoeiing en verzorging derzelve, terwijl men de boomen in de bosschen aan zich zelve overlaat. - Dit alles is het werk van den *Tuinman*.

Ook onze tuinen worden door hem voorzien van de fraaiste bloemen, planten en gewassen, welke zooveel aangenaams voor 's menschen oog en reuk opleveren; alsmede het aanleggen van fraaije bloemstukken, wandelwegen, enz., wordende tot dit alles eene bijzondere oplettendheid en kunde vereischt.

Kinderen! dit kan u tot een les dienen: gij zijt gelijk de vrucht-

boomen; door u te dwingen, uwe jonge rede aan te kweeken, maakt men van u verdienstelijke leden der maatschappij; indien men u aan u zelven overliet; zoudt gij slechts wilde vruchten voortbrengen, dat is te zeggen: dat gij groot en onwetend zoudt worden en veelal onderworpen zijn aan uwe hartstogten.

De molens.

Door wind of stroom of stoom bewogen,
Vermaalt de Molen 't voedzaam graan
Tot meel, om daarvan 't brood te bakken,
Tot onderhoud van ons bestaan.
O! hoe kunstmatig is dit werktuig,
Te zaamgesteld door 's menschen hand!
Hierdoor toch gaf de mensch weêr blijken
Van zijn zoo vindingrijk verstand.

Zie hier eenen *Molen*, welke door het water wordt omgedraaid, en daar verder eenen anderen, welke door den wind wordt bewogen.

Deze *Molens*, kunnen een denkbeeld der menschelijke nijverheid geven, Welke zamenvoegingen behoorden er al niet toe, om daardoor deze nuttige kunstwerktuigen te vervaar-

digen! gaat eens, zoo u dit doenlijk is, met voorzigtigheid en oplettendheid in eenen *Molen* en beschouw denzelven in alle zijne bijzonderheden; het rad in beweging gebragt, de steen die het graan verbrijstelt, de zeef welke de zemelen van het meel afscheidt, kortom, de geheele inderdaad verwonderlijke werktuigkunde.

Overdenk de moeite en het zweet, welke het kost om den grond te bebouwen en te bezaaijen, het rijpe graan in te zamelen, het graan te dorschen, te wennen, te malen, het deeg te kneden en in den over te steken, en erken de waarde van het stuk brood, dat u door den goeden God wordt gegeven en tot voedsel verstrekt.

De houthakkers.

Hout, zoo noodig in de keuken,
Als in kouden wintertijd,
En bij menig nuttig handwerk,
Eischt een zware bezigheid:
De een toch kapt het van de boomen,
De ander bindt het hout bijeen,
En een derde draagt de bossen
Naar des huismans woning heên.

Men noemt eenen *Houthakker* den man, welke boomen in een bosch afkapt, de takkebossen met teenen zamen bindt, blokken klooft en balken in het vierkant hakt.

De *Houthakker* moet vele ongemakken uitstaan; voor het opkomen van de zon, is hij reeds op de werkplaats, zelfs gedurende den winter,

wanneer de sneeuw en ijs het hout bedekken.

Zijn leven is hard en moeilijk, hij verdient weinig, en dit weinigje moet toereikend zijn, om zijn huisgezin, hetwelk somtijds talrijk is, het noodige te verschaffen.

Dat zij allen den goeden God danken, die Hij in eene voordeeler werkring geplaatst heeft en zich tevens niet verhoovaardigen, of met verachting op geringere standen nederzien, maar bedenken, dat zij hunne broederen zooveel mogelijk verplicht zijn mede te deelen, van hetgeene hun, als het ware, tot overvloed gegeven is.

De schaapherders.

Zie de Herder drijft de schapjes,
In een wel voorziene weid',
Op dat zij ons nutte vachten
Schenken in den zomertijd.
Soms ook rust wel eens de Herder,
Op een overschaaûwden grond;
Doch dan laat hij 't hoeden over
Aan zijn trouwen Herderschond.

De Heilige Schrift en de oude geschiedenissen stellen de eerste menschen voor als Herders, welke groote kudden in de beste weilanden dreven, en zich met derzelver vleesch en melk voedden. De eerste zorg van den mensch moet derhalve zonder twijfel geweest zijn, zich de voordeelen toe te eigenen, welke de die-

ren hem aanboden. Het zachtvaardig en vreesachtig schaap, was ligtelijk tot slavernij te brengen: het gaf zijne melk en zijne vacht, het voedde en kleeedde den mensch, gaf zelfs zijn leven prijs, zijn vleesch werdt smakelijk bevonden en zijn huid bleef niet onnut.

Een *Schaapherder* dient sterk van ligchaam, wakker en getrouw te zijn. Dagelijks moet hij, zoo wel des morgens, als des avonds, zijne schapen tellen, om te zien of er ook een vermist wordt; en zoo hij een zieke onder de hoop vindt, moet hij die van de gezonden afzonderen. Hij moet de stal zindelijk en schoon houden, van tijd tot tijd beroken, van allerlei ongedierte en vooral van spinnekoppen zuiveren, gedurig van goede

ligging verzorgen, en vooral zorg dragen voor de schapen die jongen moeten, en op dat tijdstip hen behoorlijk helpen. Hij moet van goede afgerigte honden voorzien zijn, omdat een man met een' goeden hond wel twee- tot driehonderd schapen oppassen kan. Ook moet hij de beste weiden van den omstreek kennen, en weten, op welke daarvan hij zijne schapen weiden mag.

Men noemt eenen *Herder* den man, welke schapen hoedt, *Veehoeder* dengenen, welke de runderen bewaakt, en *Geitenhoeder* dengenen, welke geiten geleidt.

De landhoeve.

Zie hoe ijverig zijn deez' vrouwen,
Alles leeft en werkt en zwoegt;
Altoos zijn zij nuttig bezig,
En daardoor ook vergenoegd;
Deze zorgt voor 't pluimgedierte,
De ander melkt en maakt de kaas,
Nog een ander maakt de boter,
In de karn, met veel geraas,

Het is een vermaak eene wel ingerigte *Landhoeve* te zien, alles werkt daar; de een dorscht het graan in de schuur, de ander want hetzelfde, dààr spant men de paarden voor den ploeg of voor de kar, ginds brengt men voeder aan en zorgt voor de beesten. De vrouwen karnen boter, ma-

ken kaas, geven graan aan het talrijk gevogelte, kneden het deeg, maken den oven heet, bereiden den maaltijd voor het volk, alles is in beweging. De baas loopt het veld door en houdt het oog over de werklieden, en de vrouw bestuurt, met een opslag van het oog, het inwendige des huizes.

Hunne gereedschappen bestaan in grootte en kleine water- en melkimmers, melkvaten, nappen, teemsen, koelvaten, enz. Zij moeten een' goed voorzienen hooiberg, goede weien hooilanden, een' goed ingerigten stal met de daarbij behoorende gereedschappen en vooral gezonde beesten hebben. Ook hebben zij nog een' bolderwagen en melkkar, met paar-

den en toebehooren, en somtijds nog eene schuit noodig, zoo om het hooi van het land te halen, als om de melk in de stad te brengen.

De visschers.

't Visschen met een net of hengel,
Is vermaaklijk, als 't wat geeft,
En ook dienstig voor een aantal
Dat er in ons land van leeft;
Niet alleen in zoete stroomen,
Maar tot nut van 't algemeen,
Ook in zoute waterplassen
Schenkt het voordeel aan elk een.

De mensch heeft alle hoofdstoffen aan schatting onderworpen. De wateren bieden hem groote rijkdommen aan, hij weet er een gedeelte zijns bestaans uit te maken. Men noemt een *Visscher* dengen, welke zich bezig houdt met visch te vangen.

De wijngaardeniers.

Bij het lezen van de druiven,
Of het Oogsten van den Wijn,
Ziet men steeds de inzamelaren,
IJverig en vrolijk zijn;
Want men drinkt al ras een glaasje,
Van de nieuw geperste mos;
En dit maakt dan ook de leden
Spoedig tot het dansen los.

De *Wijngaardenier* heeft, gedurende den loop van het jaar, veel uit te staan, maar gewoonlijk wordt hij in de maand October beloond, dewijl dan de Wijnoogst invalt. Dan is alle moeite vergeten, en het te verrigten werk, schijnt slechts eene plezierpartij te zijn. Alle de *Wijngaardeniers* verspreiden zich in den

Wijngaard, snijden de rijpe trossen af, leggen die in manden en korven en brengen dezelve in de perskuip. Men treedt de druiven, men ziet den nieuwen wijn vlieten, en de blijdschap wordt luidruchtig.

Aldus wil God dat de arbeid van den mensch met eenig genot bekroond wordt.

De smids.

Hoe vermoeijend is het smeden
Van het ijzer, ja dit vak
Eischt een man met sterke leden,
Niet gesteld op veel gemak;
Vlijtig, werkzaam moet hij wezen,
Onvermoeid in zijn bedrijf,
Doch dan ook verschaft zijn arbeid
Elken mensch een groot gerijf.

Het ijzer komt uit de aarde; als het daar uitgehaald wordt, lijkt het er zeer weinig naar, maar men zou het aanzien voor een' zwarten steen. Alleen door middel van een zeer heet vuur, kan men het doen smelten, dat is te zeggen: dat men het even als lood kan gieten.

Het ijzer is van alle metalen het

meest gewone en het nuttigste; zoo wij hetzelfde ontbeerden, zouden de helft der gemakken en aangenaamheden des levens ons ook ontbreken. Met den naam van *Smids* bedoelt men de lieden welke het ijzer bewerken, en welke zeer noodige werklieden zijn, daar zij ons eene behoorlijke huisvesting helpen bezorgen; want niet alleen dat zijn door de ijzeren ankers, houtvasten, krammen en beugels, hout en muurwerk aan elkanderen doen houden en daardoor aan de gebouwen de behoorlijke sterkte en stevigheid bezorgen, maar zij maken ook voor de deuren, vensters en andere sluitingen, krammen, duimen, hengsels, grendels, bouten, sloten en sleutels, om ons door eene bekwame sluiting, niet allen tegen

het gure weder, maar ook voor dieven en ander dergelijk onvriendelijk gezelschap, te bevrijden en te beveiligen.

De wevers.

Als het garen is gesponnen,
Door de handen van de vrouw,
Moet zich de ijverige wever
Plaatsen aan het weefgetouw;
Dan maakt hij het doek en linnen,
Zoo onmisbaar voor elk een;
Dus draagt deze man ook mede
Bij, tot nut van 't algemeen.

Kinderen! Beschouw eens het Hennepzaadje. Dit kleine zaadje brengt den hennep voort; als de hennep rijp is, dat is te zeggen wanneer het begint te droogen, trek men het uit den grond, men maakt het tot bosjes en voltooid de drooging door ze aan de zon bloot te stellen; vervolgens laat men het rotten, te weten: men

legt het in water, totdat de vezel zich van den halm los maakt. Gij weet dat men den draad spint, van dien draad maken de *Wevers* lijnwaad, en van dit lijnwaad maakt men hemden, beddelakens, enz. - Welk voordeel verschaft het hennepplantje niet aan den werkzamen mensch!

De schoenmakers.

Deze maken van het leder,
Ons de schoenen naar de maat;
Om bij fraai of slordig weder,
Eens te gaan langs weg en straat,
Als de voeten zijn gemeten,
Snijdt men 't leder naar 't fatsoen
Van de mode, want ook deze
Volgt me in 't dragen van den schoen.

De *Schoenmaker*, welke onze schoenen maakt, is insgelijks een zeer nuttig mensch. Het leder, hetwelk hij gebruikt, was eerst de huid van eenen os, van een jong half, van een paard of van eene geit. Deze huid wordt eerst gelooid en gerund, dit geeft haar meer sterkte, of buigzaamheid. De huid van den os wordt

dat dikke leder, hetwelk de zool van den schoen uitmaakt; het kalf, het paard of de geit verschaffen het bovenleder.

Op velen plaatsen heeft men slechts eene soort van *Schoenmakers*, die alsdan zoo wel mans- en vrouwschoenen, als laarzen maken; - De *Schoenmaker* maakt voor ons, op zijnen driestel zittende, met behulp van leesten, elsten, knijptang, raspen, hamer, likhout, zetstiften, spanriemen, enz., hoofdzakelijk van leêr, doch ook wel eens, en vooral voor de vrouwen, van zijde en andere stoffen, die hij eerst op de snijplank met zijne kromme of regte snijmessen snijdt, allerlei schoenen, muilen en pantoffels, waarvan hij de bijzondere stukken, door middel van uit hennep

gemaakte pekdraden, waaraan aan het einde in plaats eener naald, varkensborstels vast gedraaid zijn, vastnaait. Om dit alles behoorlijk te kunnen verrigten, gaat hij op de volgende wijze te werk:

Eerst neemt hij met houten of koperen maatstok de lengte van den voet, en meet vervolgens met eene strook dubbeld gevouwen papier of met een stukje leder de dikte van denzelven; alsdan snijdt hij het leder of andere stoffen op de snijplank volgens de genoemde lengte en dikte: wanneer hij het bovenstuk stijf over de met stukken leêr eerst behoorlijk pasgemaakte leest, door middel der zetstiften vasthecht, en voorts de zolen en hielen op de gewone wijze daaraan vastnaait, Waarna dan ten

laatste de vrouw van den *Schoenmaker* dezelve met boordlint of leder omboort, dat juist geen zwaar, maar evenwel een lastig en vervelend werk is.

De kleermakers.

't Is een wezenlijk vereischte,
 Bij de ommisbre kleederdragt,
 Dat wij, bij de keus, steeds nemen,
 Net en zindelijkheid in acht;
 't Hoeft niet zwierig uit te steken,
 Of verand'rend elke dag,
 Daardoor stelt men zich ook weder
 Bloot, aan opzien, spot en lach.

Men noemt *Kleêrmakers* de lieden, welke mannenkleederen maken.

Onze voornaamste kleeding van wollen lakens, zijn wij verschuldigd aan de hamels en schapen. Men spint hunne wol, men maakt die schoon, men verwt die, men bereidt er lakens en dekens van, en dezelfde wol, bijna zoo als men die van den rug

van het dier scheert, dient tot matrassen om op te slapen. Oordeel hier uit hoe gewichtig het voor ons is, schapen aan te kweken. -

De *Kleêrmaker* is zeker, behalve hetgene de vrouwen voor ons verrigten een der eerste en noodzakelijkste onder allen, die ons kleedingstukken bezorgen. Zijne wetenschap bestaat eigenlijk daarin, om menschen van verschillende grootte, dikte en lichaamsgestalte den maat te nemen, om bij het snijden van het kleed het behoorlijke gebruik daarvan te kunnen maken.

Zoodra hij het laken ontvangen heeft, krimpt hij het, en gaat dan tot het snijden over; te dien einde legt hij het laken of andere stoffen, waarvan het kleed gemaakt moet wor-

den, vlak op de tafel uit, teekent op hetzelfde met krijt den omtrek van hetzelfde, volgens de genomene maat af, snijdt het alsdan met de schaar uit, doet hetzelfde met de voering, en naait eindelijk, met behulp zijner knechten, zoo hij die heeft, de stukken aan elkanderen.

In het afteekenen en snijden der verschillende kleedingstukken bestaat de grootste kundigheid des *Kleêrmakers*: want het oprijgen, naaijen, stikken, profijlen, knoopsgaten maken, enz., is niet dan eene door oefening verkregene handigheid, welk werk ook de naaisters doen kunnen.

Indien dus de *Kleêrmaker* ieder kleedingstuk zoodanig vervaardigt, dat het noch te naauw noch te wijd is, en overal behoorlijk zonder rim-

pels en glad aan het lijf zit; indien hij nieuwe modes uitdenken, of ten minste dezelve op het bloote gezigt namaken kan; indien hij eene tamelijk goede kennis heeft van den aard en de hoedanigheden der lakens en van alle andere stoffen die hij bewerkt, dan zegt men, dat hij alle hoedanigheden bezit, die een bekwaam *Kleêrmaker* bezitten moet.

De schrijnwerkers.

Een menigte gerijflijkheden,
Maken deze arbeidsliên,
Terwijl zij, voor gemak en weelde,
Ieder met hun werk voorzien;
Doch ieder zij hierbij indachtig,
Dat hij niet te veel verkwist,
En na al te groote spilzucht
Eind'lijk zijn bezitting mist.

De *Houthakker*, de *Wagenmaker*, de *Timmerman*, de *Draaijer* en de *Schrijnwerker*, bewerken allen het hout. De *Houthakker* kapt de boomen; de *Wagenmaker* maakt wagens, karren, sleden, enz.; de *Timmerman* vervaardigt de balken en betimmerd de huizen; de *Draaijer* maakt gewoonlijk stoelen,

en de *Schrijnwerker* maakt de meubelen, de lambrizingen, de deuren, de vensters en al hetgeen in de vertrekken van hout wordt gemaakt.

Dit handwerk is gansch niet van het geringste, vooral dat derzulken, die latafels, kabinetten, commodes, secretaires, schenk- en bedtafels, hoekbufetten, ledikanten of bedsteden, enz., vervaardigen, die naderhand geschilderd, vernist, en somtijds zoo fraai bewerkt en met allerlei keurig beslag voorzien worden, dat dezelve thans niet zelden in de voornaamste vertrekken, zelfs der aanzienlijkste lieden, (doch meer tot sieraad dan tot gebruik) geplaatst worden. Jammer is het maar, dat er sommige onder gevonden worden, die zoo ontzaggelijk met hun werk

knoeijen, en hetzelfde veeltijds van oude brokken hout in elkander lappen, dat het niet zelden onder het gebruik tot schade der bezitters ontdekt wordt.

De kleine schoorsteenvegers.

Deze jonge Savojaarden,
Vegen 't overtollig roet
Uit den Schoorsteen, om te zorgen,
Dat de brand in 't huis niet woedt;
Spaarzaam is hun' levenswijze,
't Voedsel is slechts soep en brood,
Om daardoor hun schamele Ouders
Steeds te redden uit den nood,

Ziet deze armen kinderen, welke door de straten loopen, roepende: *Hé!*
Schoorsteenvegen van boven tot beneden! Zij zijn meestal zeer jong; evenwel weten zij reeds het brood to hun onderhoud te winnen. Zij komen uit het gebergte van *Saoojen*, en wanneer zij eenig geld hebben bijeen gegaard, zullen zij zich veeltijds haasten, dit aan hunne arme

Ouders over te brengen, om deze des te meer te kunnen geven, bepalen zij zich bij het volstrekt noodzakelijke. Zij slapen op stroo, eten soep en droog brood, en gebruiken niets meer dan waarbij zij het leven kunnen behouden. Deze arme kinderen zijn zeer zwart en morsig, maar zij zijn daarom niet minder achtingswaardig, en verdienen dat men hen met zachtheid bejegene, daar bij de meesten alles uit liefde, om hunne Ouders meerder te kunnen aanbrengen, voortspruit.

Lieve kinderen! dit strekke u wederom tot eene les. Hoe vele Ouders leven er niet in eenen beklagelijken staat, welke door behulp van hunne kinderen konden verbeterd worden!

De naaisters.

Om kleëren voor de vrouw te maken,
Heeft men naaisters, die door smaak,
En door modezucht te volgen,
Ook voldoen aan hunnen taak;
Doch 't is noodig dat elk meisje,
Ook zulks leert om met er tijd,
Zelfs haar eigen kleed te maken
Uit een juiste spaarzaamheid.

De *Naaisters* maken de vrouwenkleederen. Een jong meisje, hetwelk eene goede huisvrouw wil worden, moet, zoo zij daartoe gelegenheid heeft, leeren naaijen, stoppen en verstellen; hierdoor zal zij, ouder geworden zijnde, haren man veel geld besparen, haar huisgezin in goeden staat houden, en met eere, onder de goede huishoudsters gerekend worden.

De hoedenmakers.

Het haar van hazen of konijnen,
Of van bevers, echt en goed,
Is onmisbaar tot het maken
Van een fraaijen fijnen hoed,
Maar om ieder te bedienen
Heeft men ook geringer soort,
't Zij van wol of and're stoffen,
Zoo als 't naar den prijs behoort.

Van konijnen- of hazenhaar maakt men de fijne hoeden: men gebruikt schapenwol voor die eener mindere hoedanigheid. Ziet, lieve kinderen! zoo weet de mensch alles tot zijn nut in te rigten; niets gaat onder zijne nijvere handen verloren, de geringste zaken wenden zich tot zijn voordeel. God gaf hem het verstand, hetwelk een gedeelte der natuur aan hem onderwerpt, en staat hem toe om al het geschapene op duizenderlei wijze te schikken.

Van den arbeid.

God heeft in alle behoeften van den mensch voorzien; maar wilde dat deze zich eenige moeite zoude geven, zich die te verschaffen.

Alzoo is het koren een voortbrengsel der natuur hetwelk op het veld als gras zoude groeijen; maar men moet het land bebouwen, en zich gedurende het geheele jaar daarmede onledig houden, om eene genoegzame hoeveelheid korrels, voor alle menschen te verkrijgen.

Wij hebben de wol van de schapen, maar men moet dezelve bewerken om kleederen te krijgen.

De boomen, waarvoor men zorg draagt, leveren goede vruchten op, doch die men aan zich zelve overlaat, laat, veeltijds zeer slechte.

De steenen vindt men overal; maar

met veel moeite wordt er een huis van te zamen gesteld.

Aldus ziet gij, dat God den mensch tot den arbeid geschikt heeft.

Degenen, welke traag blijft, is berispelijk.

De arbeid vereert den mensch, en doet hem onbezorgd leven.

De luiaard zondigt tegen God, geeft zich aan alle ondeugden over en wordt ellendig

Schaam u nooit uw bestaan aan den arbeid uwer handen verschuldigd te zijn: een goed arbeidsman is een nuttig mensch in de maatschappij, en alle verstandige menschen bewijzen hem achting.

De lediglooper is verachtelijk.